

Ikt. sz.: KOB/74-2/2015/NÓMA

Nóma-4/2015. sz. ülés
(Nóma-4/2014-2018. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Kulturális bizottsága Női Méltóságért Albizottságának**
2015. november 24-én, kedden, 12 óra 10 perckor
az Országgyűlés Irodaháza V. emelet 569. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Az ülés megnyitása</i>	5
<i>Az idős, az egyedülálló, a gyermeküket egyedül nevelő nők helyzete</i>	5
<i>Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma) szóbeli tájékoztatója</i>	5
<i>Kérdések</i>	8
<i>Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma) válaszai az elhangzottakra</i>	10
<i>Észrevételek, vélemények</i>	12
<i>Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma) válaszai</i>	13
<i>Ferenczi Andrea, a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség elnökének hozzászólása</i>	14
<i>Az ülés berekesztése</i>	16

Napirendi javaslat

1. Az idős, az egyedülálló, a gyermeküket egyedül nevelő nők helyzete
2. Egyebek

Az ülés résztvevői

Az albizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dunai Mónika** (Fidesz), az albizottság elnöke
Ikotity István (LMP), az albizottság alelnöke
Simon Róbert Balázs (Fidesz)
Dr. Vinnai Győző (Fidesz)
Dúró Dóra (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Törő Gábor (Fidesz) dr. Vinnai Győzőnek (Fidesz)
Dr. Hoffmann Rózsa (KDNP) Dunai Mónikának (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Takács Gabriella, a bizottság munkatársa

Megjelentek

Hozzászólók

Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma)
Kormosné Debreceni Zsuzsanna osztályvezető-helyettes (Emberi Erőforrások Minisztériuma)
Hulák Zsuzsanna főosztályvezető (Emberi Erőforrások Minisztériuma, család- és ifjúságügyért felelős államtitkárság, idősügyi és nyugdíjbiztosítási főosztály)
Dr. Szél Bernadett országgyűlési képviselő (LMP)

(Az ülés kezdetének időpontja: 12 óra 10 perc)

Az ülés megnyitása

DUNAI MÓNICA (Fidesz), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelettel köszöntöm a Női Méltóságért albizottság mai ülésén megjelenteket. Megállapítom, hogy az ülés határozatképes.

A mai napirendünk az idős, az egyedülálló, a gyermeküket egyedül nevelő nők helyzete. Kérdezem az albizottság tagjait, hogy a napirendhez van-e észrevételük, módosítási szándékuk. Ha igen, akkor ezt kérem, kézfelemeléssel jelezzék! *(Nincs jelzés.)* Ilyet nem látok. Akkor szavazásra teszem fel a kérdést. Kérdezem, ki az, aki egyetért a mai ülés napirendjével, a meghívó szerinti napirendjével. *(Szavazás.)* 5 igen.

Megállapítom, hogy az albizottság 5 igen szavazattal, egyhangúlag elfogadta a mai ülés napirendjét. Egyben meg is nyitom az 1-es napirendi pontot, amely az idős, az egyedülálló, a gyermeküket egyedül nevelő nők helyzete.

Az idős, az egyedülálló, a gyermeküket egyedül nevelő nők helyzete

Tisztelettel köszöntöm meghívottjainkat az Emberi Erőforrások Minisztériumából. Elsőként Fűrész Tünde helyettes államtitkár asszonyt, Kormosné Debreceni Zsuzsanna osztályvezető-helyettest, továbbá Hulák Zsuzsanna főosztályvezető asszonyt.

A napirend tárgyalására a következő javaslatot teszem az albizottság tagjai részére. Először helyettes államtitkár asszonytól meghallgatunk egy összefoglalót a területet érintően, majd ezt követően a jelen lévő albizottsági tagok kérdéseket intézhetnek hozzájuk, illetve javaslataikat megfogalmazhatják. Ezekre helyettes államtitkár asszony, főosztályvezető asszony és osztályvezető-helyettes asszony válaszolnak, és ezt követően pedig a jelen lévő civil szervezetek részéről - úgy, mint az eddigi albizottsági üléseinken is - lehetőség van hozzászólásokra, amennyiben erre igény fog keletkezni.

Akkor most megadom a szót Fűrész Tünde helyettes államtitkár asszonynak.

Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma) szóbeli tájékoztatója

FÜRÉSZ TÜNDE helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Bizottság! Nagyon köszönjük a meghívást, hogy újból itt lehetünk a Női Méltóságért albizottságban.

Kormosné Debreceni Zsuzsanna kolléganőm a nőpolitikai osztályt vezeti az Emberi Erőforrások Minisztériumában, Hulák Zsuzsanna főosztályvezető asszony pedig az idősügyi főosztályt vezeti, ugyancsak a mi helyettes államtitkárságunkon, ezzel is kifejezve, hogy az idősügy egyébként a családi terület része, és nem a szociális ellátás részeként tekintünk az idős- és nyugdíjas területre.

Nagyon röviden, ha megengedik, egy helyzetképet szeretnék adni az idős, egyedülálló, gyermeküket egyedül nevelő nőkről, alapvetően statisztikai adatokat osztanék meg önökkel, hiszen úgy gondolom, illetve úgy tudom, hogy egyfajta helyzetkép felvázolása volt a feladatom.

Ma Magyarországon 1,3 millióan élnek egyedülálló vagy egy fős háztartásban. Azt kell tudnunk, hogy 1990-ben még az egy fős háztartások aránya 9 százalékot tett ki, 2010-ben 10,2 százalékot, 2011-ben pedig már 13,6 százalékra emelkedett. Ez az 1,3 millió fő körülbelül úgy oszlik meg, hogy ebből 550 ezer fő az, aki a 65 évnél idősebb korosztályba tartozik, és 760 ezer fő az, aki pedig a 65 évnél fiatalabb korosztályhoz tartozik.

Összességében elmondható, hogy Magyarországon 32 százalék az egyszemélyes háztartásoknak az összháztartásokon belül aránya. Azt fontos elmondani, hogy Skandináviában ez 40, illetve 40 százalék körüli, míg például a déli országokban Európában ez ennél alacsonyabb, tehát nagyjából a középmezőnyben vagyunk e tekintetben.

Engedjék meg, hogy először az idősebb háztartásokról mondjak egy pár szót. Ma Magyarországon körülbelül minden harmadik idős az, aki egyedül él. Fontos a körülből külön kiemelni azokat, akik a legidősebb idősök, azaz a 80 év felettiak. Itt van egy olyan fogalom, hogy intézeti háztartásban, ami azt jelenti, hogy idősök otthonában lakik a 80-84 korosztály 6 százaléka, a 85-89 éves korosztály 9 százaléka és a 90 év felettieknek a 14 százaléka.

Az egyedül élők aránya a 65-70 éves korosztályban egynegyede - bocsánat, akkor itt egy rossz számot mondtam, tehát a lényeg a lényeg, hogy a 65 évesnél idősebb népesség 27,3 százaléka élt egyedül '90-ben, 2001-ben 31 százaléka, 2014-ben pedig 34,5 százaléka.

Összességében elmondható, hogy a nők között nagyobb arányban vannak azok, akik egyedülállók a 65 évesnél idősebb korosztályban. Itt azt látjuk, hogy van egyfajta eltolódás, a férfiak részesülése 35 százalék körüli, egyébként ez is nőtt az elmúlt időszakban, ami nyilván annak köszönhető, hogy a férfiaknak az egészségben eltöltött várható élettartama, illetve egyáltalán a várható élettartama megnőtt az elmúlt időszakban, és ami nagyon érdekes jelenség, hogy kezd közelíteni a nőknek a várható egészségben eltölthető élettartamához. Tehát azt látjuk, hogy az elmúlt években már nincs az a nagyon nagy különbség a férfiak és a nők várható élettartama, illetve egészségben várható élettartama között.

Az idősügy tekintetében azt gondolom, hogy amikor az egyedülálló idősekről van szó, akkor mindenképpen fontos elmondanunk, hogy idősügyi politikánk, illetve időspolitikánk egyik alapja az, hogy az aktív idősödést minél inkább próbáljuk elősegíteni, és az időseket minél több közösségi aktivitásba bevonni. Nem véletlenül szoktuk mondani, hogy igyekszünk támogatni a generációk közötti minél szélesebb együttműködést, hiszen ez is az aktivitást szolgálja. És ha már a generációk közötti együttműködésről van szó, akkor azt gondolom, hogy mindenképpen fontos megemlítenünk a Nők 40 intézkedést, amelyet nagymama nyugdíjnak is szoktunk nevezni, és igazából pontosan az a lényege, hogy az idős hölgyek részt tudjanak venni a fiatalabb generációk életében is azáltal, hogy 40 év után el tudnak menni nyugdíjba.

Röviden ennyit az idős, egyedülálló nők helyzetéről. Természetesen gondolom, számos kérdés felvetődik, úgyhogy majd a végén állunk rendelkezésre e tekintetben.

Áttérnék a második nagyobb csoportra, itt általában az egyedülálló nőkről van szó, nemcsak specifikusan az idős hölgyekről. Itt annyit kell tudni, hogy ma Magyarországon az egyedülálló nők fele özvegy, tehát az özvegyi volta miatt egyedülálló, 20 százalékuk hajadon és 30 százalék az, aki pedig elvált.

Ami az utóbbi éveknek egy új jelensége, az az, hogy azt látjuk, hogy a 2001-es népszámláláshoz képest a 2011-es népszámlálásnál azt tapasztalták a statisztikusok,

demográfusok, hogy a nőknél, főleg a 25-40 közötti korcsoportnál, a férfiaknál pedig általában is a 25 év fölötti korcsoportnál nőtt az egyedülálló aránya. Azt gondolom, hogy demográfiai, népesedési szempontból hatalmas kihívás, ha mondhatom, talán az egyik legnagyobb kihívás a családpolitika és a népesedéspolitika előtt az, hogy ma Magyarországon a gyermektelen nők és férfiak aránya láthatóan és tendenciózusan növekedést mutat. Ma Magyarországon a 30 éves, tehát akik idén 30 éves nők, az ő 58 százalékuknak még nincsen egyetlen gyermeke sem, illetve a ma 40 éves nőknek egy kicsit több mint 20 százalékának nincs gyermeke, és azt látjuk, hogy a ma 40 évesek, amikor még 30 évesek voltak, akkor nekik még „csak” 40 százalékuknak nem volt akkor gyermeke. Tehát láthatóan a gyermektelenséggel kapcsolatban van egyfajta tendencia, ami egyébként nem magyar specifikus tendencia, hanem úgy általában európai jelenségről beszélhetünk.

Végezetül engedjék meg, hogy egy pár szót mondjak a gyermeküket egyedül nevelő nőkről. Itt el kell mondanunk, hogy az elmúlt évtizedekben a házasságon alapuló családok aránya csökkent, 80 százalékról 65 százalékra csökkent, az élettársi kapcsolatra épülő családok aránya pedig 4 százalékról 15 százalékra nőtt. A rendszerváltás időszakában a kiskorú gyermekek 4 százaléka élt nem házasságon alapuló családban, két évtizeddel később, tehát napjainkban pedig már 17 százalékuk.

Ma Magyarországon a családok egynegyede, 537 ezer család van, amely egyszülős családként definiált. Itt is változás volt az elmúlt időszakban, mármint a rendszerváltás előtti időszakhoz képest.

Alapvetően ennek az 537 ezer családnak a nagyobbik része anya és gyermek alapú család, tehát 90 százalék körüli ezen belül az anya-gyermek struktúrájú egyszülős családoknak az aránya.

Azt is fontos megemlíteni, hogy a mozaikcsaládok tekintetében azt látjuk, hogy a mozaikcsaládok 80 százaléka gyakorlatilag egyszülős családból alakul át mozaikcsaláddá, így úgy gondoljuk, hogy ők is egy kiemelten fontos családtípust jelentenek.

Engedjék meg, hogy az egyszülős családok kapcsán elmondjam azt, hogy egy nagyon heterogén csoportról van szó természetesen, és azt, hogy hogyan lehet őket támogatni, akár kormányzati, de itt mondhatom azt, hogy önkormányzati, civil vagy gazdasági oldalról, ez mindenképpen egy nagyon komplex és összetett választ igényel.

Azt gondoljuk, hogy az anyagi ellátásokon kívül itt tudjuk, hogy jelenleg a családi pótlék az, amely differenciál egyszülős és kétszülős családok között. Úgy gondoljuk, hogy nagyon fontos a munkaerőpiacon való részvétele - mondjuk ki - ezeknek az anyáknak, hiszen többségében anyákról beszélünk. Itt fontos megemlíteni, hogy a családi kedvezményt egyébként nagyobb részben, 54 százalékban anyák veszik igénybe. Tehát mindenképpen fontos a munka és a család összeegyeztetésének kérdése, talán az egyszülős családoknál még inkább fokozottan érvényesül ez az igény, illetve elvárás.

Nagyon fontos a jogi segítségnyújtás, valamint a különféle szolgáltatások, amelyeket az egyszülős családok igénybe tudnak venni, illetve azt gondolom, hogy a szemlélet tekintetében is nagyon fontos, hogy ne csonka családokról beszéljünk például, hanem egyszülős családokról. Azt gondoljuk, hogy a családi életre nevelés és egyáltalán a családi életre való felkészülés pontosan ezért, mert az egyszülős családok száma viszonylag magas - egyébként itt is el tudom mondani, hogy nemcsak Magyarországon, hanem általában Európában -, külön kiemelten kell hogy foglalkozzunk velük.

Ezzel kapcsolatban elmondanám, hogy pontosan a héten, csütörtökön lesz egy konferencia a Család-, Ifjúság- és Népesedéspolitikai Intézetben, amelynek a témája egyébként az egyszülős családok lesz. Itt elő fog adni Nagy Anna is, aki az Egyszülős Családok Egyesületének az elnöke, és akinek most jelenik meg a témával kapcsolatban egy könyve. Úgyhogy erre a konferenciára szeretettel látjuk és várjuk önöket. Köszönöm szépen.

Kérdések

ELNÖK: Köszönöm szépen, helyettes államtitkár asszony. Akkor azt szeretnénk kérni, hogy ennek a konferenciának az albizottság részére kapjuk meg a meghívóját, és akkor majd kérjük, hogy minden albizottsági tagnak és érdeklődőnek ezt küldjük ki.

Gondolom, regisztrálni szükséges a konferenciára, ezért is jó, hogy pont ma beszélünk róla, kedden, ez még addig meg fog tudni történni.

Kérdezem, hogy most van-e még kiegészítenivaló főosztályvezető vagy osztályvezető-helyettes asszony részéről, vagy majd akkor a tárgyalás vagy a kérdések kapcsán. *(Hulák Zsuzsanna és Kormosné Debreceni Zsuzsanna jelzik, hogy most nem kívánnak szólni.)* Köszönöm szépen.

Akkor kérdezem az albizottság tagjait, hogy van-e kérdés, hozzászólás. Jó lenne először egy kérdés kör és utána egy hozzászólás kör, ha szétválasztható. Ha nem, mert olyan természetű a hozzászólás, akkor természetesen nyugodtan lehet egyben is.

Vinnai Győző jelentkezett először az albizottság tagjai közül, és utána szavazni fogunk Szél Bernadettnek szintén a mai ülésre szóló hozzászólási lehetőségéről. Vinnai Győző!

DR. VINNAI GYŐZŐ (Fidesz): Köszönöm szépen a szót, elnök asszony. Én kérdést szeretnék föltenni, mert azt a tendenciát ebből a kis előadásból is érzékelem, hogy az egyedülálló nők aránya folyamatosan növekszik. Bár azt hallottuk, hogy a középmezőnyben vagyunk, hiszen a skandinávoknál magasabb ez az arány, de a tendencia az, hogy nő a számuk.

Az is látható, hogy a diplomás nők száma is nő, tehát egyre többen szereznek diplomát, és éppen a Statisztikai Hivatal főtanácsadójának anyagában olvastam azt, hogy nő az egyedülálló nők aránya 50 fölött, de akár 35 fölött is nő a diplomás nők, egyedülálló nők aránya, ez is egy tendencia, és pont fordítva van a férfiaknál. Tehát a férfiaknál pedig, akik diplomát szereznek, azoknak meg csökken az arányuk, tehát mondjuk 35 éves korig az is magas, de 35 éves kor és 50 éves kor között most nem akarom azt mondani, hogy elkelnek azok a férfiak, akik - hogy mondjam - diplomával vagy megfelelő képzettséggel rendelkeznek, és ez problémát jelent. Ha még megnézem azt, hogy kitolódott a szülési határ, akkor is a 35-40 évesek között sok az egyedülálló nő - legalábbis egy statisztikai adat szerint -, akiknek nincs párjuk, nem vállalnak gyereket, kevesebb gyerek születik.

El kell mondanom, és én mindig elmondom a demográfiánál, hogy éppen láttam, hogy 2014-ben 92 ezer gyerek született Magyarországon. Ez 1976-ban, jó, tudom, a Ratkó-gyerekek gyerekeiről van szó, 1973-74-75-76-ban 100 ezerrel több volt, mert 192 ezer gyerek született 1976-ban, amikor népes korosztályok voltak, és arra is emlékszem, már csak a koromnál fogva is, hogy a '80-as évek elején épültek,

főleg a nagyobb városokban, meg gondolom, Budapesten is - én Nyíregyházáról tudok beszélni - a 16 tantermes iskolák, ahol 35-37 fős osztályok voltak.

Úgyhogy a kérdésem erre vonatkozik, hogy van-e valami kutatás vagy adat, hogy mi a probléma ezzel, valahogy így látom, hogy mi hátráltatja a férfiakat, egyrészt a magasabb iskolai teljesítményekben, a diplomaszerezésben, és hogyan lehetne ezen változtatni? Van-e erre valami elgondolás vagy kutatás, helyettes államtitkár asszony? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Akkor kérdezem, hogy az albizottság tagjai részéről - úgy látom, először maradhatunk a kérdéseknél - kérdés van-e? Nekem még lenne kérdésem. Akkor úgy látom, hogy Szél Bernadett képviselő asszony majd hozzászólást kíván tenni. *(Dr. Szél Bernadett: Nem, én kérdeznék is.)* Kérdez is. Jó, és akkor szét lehet választani kérdésre és hozzászólásra? *(Dr. Szél Bernadett: Megpróbálom, ha ez az igény.)* Jó.

DÚRÓ DÓRA (Jobbik): Egy ügyrendi jellegű kérdésem lenne. Nincsen arra házszabályi lehetőségünk, hogy Szél Bernadett képviselő asszonyt minden alkalommal tanácskozási joggal meghívjuk? Tehát minden alkalommal külön kell szavazni?

ELNÖK: Igen.

DÚRÓ DÓRA (Jobbik): Jó, akkor bocsánat.

ELNÖK: Ezt a formalitást meg kell ejtenünk minden alkalommal. Akkor ezen essünk is túl. Kérdezem, hogy ki ért egyet azzal, hogy a mai ülésen képviselő asszony hozzászólási jogot, tanácskozási jogot kapjon. *(Szavazás.)* 6 igennel a bizottság támogatta.

Akkor megadom a szót Szél Bernadettnek, utána pedig én jelentkezem hozzászólásra.

DR. SZÉL BERNADETT (LMP): Köszönöm a lehetőséget. Akkor kérdésem lenne. Itt a családi pótlék differenciált emelése elhangzott, én kérdezném, hogy a kormányzatnál van-e szándék arra, hogy ezt folytassa, merthogy igazából egy 2008-as intézkedésről beszélünk, akkor volt az, hogy azt hiszem, 1500 forinttal többet adtak az egyszülősöknek, ami azért egy szimbolikus emelésnek nevezhető, azt gondolom, hiszen ennél jóval több az ő terhük.

Mi javasoltunk egy 30 százalékos emelést, van-e erre esély, vagy ebben való gondolkodás?

Hasonlóképpen itt a gyermekétkeztetésnél, tehát a nagycsaládokról beszéltünk sokat és van is lehetőség az ő terheiken könnyíteni, tehát van-e arra esély, hogy az egyszülős családok a nagycsaládoshoz hasonló elbírálás alá essenek, mert azt gondolom, hogy ez lenne még egy logikus törekvés.

Egyvalamiről nem hallottunk, és akkor még ez az utolsó kérdésem, a tartásdíjakkal kapcsolatban. Tehát ami nekem tereptapasztalatom van, az az, hogy nagyon sok esetben a tartásdíjak fiktív jövedelem alapján kerülnek kiszámításra. Van-e arra valamilyen lehetőség, illetve a kormányzat gondolkodik-e olyanban, hogy ezt a rendszert korrigáljuk, hiszen az igazságos úgy lenne, hogyha a tartásdíj a tényleges

jövedelem alapján kerülne kiszámításra, és nem pedig valamilyenfajta bemondott jövedelem alapján. Tízből kilenc esetben valóban nőről van szó, tehát sokat segítene, hogyha a tényleges jövedelem alapján kerülne ez kiszámításra.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő asszony. Akkor én is szétválasztom, most először a kérdésemet tenném fel. Elmondta helyettes államtitkár asszony is, hogy nagyon-nagyon sokan élnek idősek, főleg nők egyedül. Van-e arra adat, hogy a generációs családok együttélése Magyarországon mennyire elterjedt, hogy nagyszülővel vagy dédszülővel, később az unokák vagy a család magukhoz veszi, ha addig is külön éltek, de erre az időszakra, amikor már az utolsó évtizedeit tölti nyugdíjasként egy idős férfi vagy nő - de tudjuk, hogy itt főleg nőkről van szó, akik özvegyen maradnak és így egyedül -, erre van-e valami adatuk, illetve ezen hogyan lehet változtatni? Én gondolok itt elsősorban figyelemfelhívó, akár kormányzati, akár civil szervezetek segítségére is, hogy erre valamilyen módon ösztönözzük a családokat, hogy igenis, foglalkozzanak a szüleikkel, nagyszüleikkel, amikor már olyan élethelyzetbe kerülnek, hogy egyedül maradnak, és bizony, segítségre szorultak.

Tudjuk jól, hogy erre van jogi kötelezettség, mert szülőtartási kötelezettség van, tehát a jogi eszköz megvan Magyarországon, de ezt valahogy nagyon kevesen tudják, és talán nem is mindig alkalmazzák. Köszönöm szépen.

Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma) válaszai az elhangzottakra

FÜRÉSZ TÜNDE helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Köszönöm szépen a kérdéseket. Vinnai képviselő úrnak mondom, hogy valóban azt látjuk, hogy ma már a felsőoktatásban több nő végez, mint férfi. Tehát tény és való, hogy azt hiszem, hogy a diplomások nagyobbik része, 56 százaléka nő, és a kisebbik része férfi, és nyilván van összefüggés az iskolai végzettség és az egyedülállóság között. Tehát ha jól emlékszem, erről nem is olyan régen voltak különböző tanulmányok meg cikkek is bizonyos helyeken.

Kérdezte képviselő úr, hogy itt hogyan tudnánk a férfiakat rávenni arra, hogy a képzettségüket emeljék, én azt gondolom, az, hogy a műszaki, informatikai szakterület most talán mondhatjuk azt, hogy egy kicsit nagyobb figyelmet kapott a felsőoktatás tekintetében, ez valószínűleg efelé mozdítja majd esetleg a folyamatokat, hiszen az informatikai és műszaki szakterületeken viszont 80 százalék fölötti a férfiaknak az aránya. Ott egyébként pontosan az a probléma, hogy kevés a nő ezeken a területeken, és pontosan emiatt például a Nők a Tudományban Egyesület számos alkalommal szervez olyan programokat, ami a nőknek a műszaki, informatikai szakterületen való részvételét növelné.

Valóban szóba került ez az úgynevezett negatív Ratkó-hatás, hogy a '70-es években valóban jóval több gyermek született, mint manapság. Ahogy említettem, valóban ez a legnagyobb kihívás, ami a népesedéspolitika előtt áll, hiszen a '70-es években születettek, mind nők, mind férfiak gyakorlatilag már kezdenek kiöregedni abból a korból, amikor még gyermekeknek tudnak életet adni. Tehát valóban egy nagyon nehéz helyzettel állunk szemben. Ugyanakkor célunk az, hogy a termékenységi arányszám minél inkább tudjon nőni, ez azt mutatja, hogy egy pár hány gyermeket vállal. Ez a tavalyi évben, 2014-ben 1,41 volt, ez praktikusán azt jelenti, hogy száz párnak 141 gyermeke született. Itt azért fontos elmondani, hogy ez a

szám 1996 óta nem volt ilyen „magas”, hiszen ez nem magas, mert a társadalom újraprodukálásához egy 2,1-2,3-as szám kellene.

Szél Bernadett képviselő asszonynak a családi pótlékkal kapcsolatos kérdése. Itt alapvetően azt mondjuk, hogy a családi kedvezmény nagyon nagy részben egyébként átvette a családi pótlék szerepét, hiszen ma már a családi kedvezményt a családok 94 százaléka igénybe tudja venni. Jövőre egyébként bővül a családi kedvezmény rendszere, hiszen a kétgyermekeseknél egy növekedés indult be. Tehát nyilvánvalóan célunk, hogy a családi kedvezményt minél nagyobb arányban igénybe tudják venni a családok.

Itt nagyon fontos elmondani azt, hogy a családtámogatásoknak két fajtája létezik: az alanyi jogon járó ellátások, ilyen a családi pótlék is, illetve a biztosítási jogviszonyhoz, munkaviszonyhoz kötött ellátások. Én azt gondolom, hogy alanyi jogon járó ellátások tekintetében mindamellett, hogy például a gyēs tekintetében nagyon jelentős pozitív változások voltak, de mégis nagyon fontos elmondanunk azt, hogy az alanyi jogon járó ellátások mögött nincsen adóbefizetés, nincsen munkajövedelem, ezért nagyon meg kell gondolni, hogy pontosan hogyan lehet ezeket emelni és milyen mértékben.

Összességében elmondhatom, hogy a családtámogatásokra fordított kiadások egyébként Magyarországon jóval meghaladják az európai uniós átlagot, a GDP 4,4 százalékát költjük családtámogatásokra, és összességében elmondhatom, hogy 2010 óta jelentősen nőtt a családtámogatásokra fordított költségvetési kiadások összege. Hangsúlyozottan nemcsak a munkaviszonyhoz kötött ellátásoknál, hanem például a gyēs esetében is elmondható ugyanez.

A gyermekétkeztetés tekintetében, itt az óvodásoknál és a bölcsődés korosztályban egy nagyon jelentős változás történt szeptember 1-jétől, amennyiben az egy főre eső jövedelem nem éri el a nettó 89 ezer forintot egy családban, akkor a gyermek teljesen ingyen kapja az étkezést az óvodákban, illetve a bölcsődékben, reggelire, ebédre és uzsonnára. Itt nagyon fontos elmondanom, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek - ahogy eddig is - továbbra is egyébként ingyenesen kapják az étkezést, illetve pontosan a mostani, a parlament előtt lévő módosításnak köszönhetően ez már a szünidei gyermekétkeztetést is fogja érinteni.

A tartásdíjak tekintetében: itt alapvetően az Igazságügyi Minisztérium az, aki ebben kompetens, ugyanakkor én úgy látom, hogy a bírói gyakorlat most már egyre inkább az, hogy nem a fiktív jövedelmeket, hanem a tényleges jövedelmeket nézik a bírók. Tehát hogyha valaki papíron ugyan bemutatja, hogy mekkora a jövedelme, de hogyha az életmódja azt mutatja, hogy ennél valószínűleg sokkal nagyobb jövedelemmel rendelkezik, akkor én úgy látom, hogy a bírói gyakorlat egyre inkább azt mutatja, hogy ez alapján ítélik meg a tartásdíjat.

Végül a többgenerációs családoknak a kérdése: itt most hirtelen néztem a kollégákra, hogy mi az adatunk, de most egyikünk sem tudja megmondani, bevallom őszintén, hogy mekkora a többgenerációs családok aránya, de ennek egyébként utánanéznünk és természetesen átküldjük.

Mindenképpen fontosnak tartjuk, hogy ez a generációs együttműködés akár a lakhatás tekintetében, de akár más területeken is érvényesülni tudjon. Többek között emiatt már számos pályázatot hirdettünk meg az elmúlt években is, akár említhetnék egy hazai forrású pályázatot, amely az idei évben került meghirdetésre, ez a Családbarát ország pályázat, amelynek három komponense volt: volt egy családokat,

gyermeket érintő komponense, egy női komponense, illetve egy időseket, generációs együttműködést érintő komponense. Ha jól emlékszem, itt közel 100 olyan civil szervezet nyert ezen a pályázaton, amely pontosan több generációt magában foglaló programokat valósít meg.

Szeretném elmondani, hogy a jövőben hamarosan meghirdetésre kerülnek az Emberi Erőforrás Operatív Program keretében különféle pályázatok, ezek közül kiemelném, hogy több olyan pályázat is lesz majd, amelyik pontosan ezt a generációs együttműködést, de akár mondhatnám azt is, hogy a családi életre nevelést és egyéb, ehhez kapcsolódó témákat, területeket szeretne kiemelten támogatni. Köszönöm szépen.

Észrevételek, vélemények

ELNÖK: Köszönjük szépen, helyettes államtitkár asszony. Akkor a hozzászólások következnek, amennyiben vannak, vagy további kérdések. *(Nincs jelzés.)* Amennyiben nincsenek, akkor én hadd mondjak még néhány gondolatot.

Azt említette helyettes államtitkár asszony is, hogy nagyon fontos, hogy az egyedülállóknak, mind férfiaknak, mind nőknek - de mivel több egyedülálló nő van, ezért itt most elsősorban róluk beszélünk - megfelelő anyagi, megfelelő jogszabályi segítséget nyújtunk. Ugyanakkor nagyon fontos - és ezt én magam is szeretném aláhúzni - a szemléletformálás, hogy a társadalomban, a médiában, az oktatásban, a nevelésben is kivegye mindenki a részét olyan dolgokból, hogy valóban ne bélyegezzük meg azt a kisgyermeket, akit mondjuk az édesanyja vagy az édesapja egyedül nevel.

Ezek intelligencia kérdések általában, fontos, hogy ebben mindenki, az oktatás, a média - őket külön hangsúlyozom - megfelelő magatartással tudjon élen járni. A civil szervezetek segítségét is ebben kérnénk, hogy működjenek közre.

Én nemrég beszéltem a Vakok és Gyengénlátók Országos Egyesületének vezetőjével, illetve a Mozgássérültek Országos Egyesületének vezetőjével, akik elmondták azt, hogy az ő egyesületükön belül nagyon tipikus az, hogy ha olyan gyermek születik, aki valamilyen fogyatékossgal rendelkezik, akkor nagyon-nagyon sok esetben a házastárs, a férj előbb-utóbb otthagyja a családot, és kirívóan magas az ő körükben a gyermeküket egyedül nevelő édesanyák száma.

Az, hogy nekik milyen plusz kihívásokkal kell szembenézni, és milyen anyagi és milyen fizikai segítségre szorulnak, gondolom, ezt nem kell senkinek külön ecsetelni. Ebben az esetben biztos, hogy az anyagi és jogi segítségen túl muszáj, hogy a társadalom is, a civil szervezetek is, és a társadalom minden tagja olyan szemlélettel forduljon hozzájuk, hogyha lehet, akkor segítsük őket, és ne még tetézzük a bajukat.

Egyébként tájékoztatom az albizottság tagjait, hogy az egyik tavaszi ülésünkre meghívtam őket, és egy napirendi pont erejéig javaslom, hogy foglalkozzunk majd ennek a speciális körnek a problémáival.

Még egy gondolat, és ezen is jó lenne majd a végső jelentésünkig is elgondolkodni, hogy ha az egyedül élőkről beszélünk, akkor azt mindenki tudja, hogy akár idősről van szó, akár fiatalról van szó, de leginkább ha gyermekét egyedül nevelő anyáról van szó, akkor azok az anyagi terhek, amelyek egyébként egy családban egy apán és egy anyán oszlanak el - mondjuk rezsiköltségek -, azok is egyedül az egyik szülőre, tehát akivel él a gyermek, arra hárulnak. Ezen érdemes lenne majd elgondolkodni, hogy ebben esetlegesen milyen további segítséget tudunk nyújtani.

Ezt megfontolásra javaslom mind az államtitkárságnak, mind képviselőtársaimnak a jövőre nézve.

Kérdezem, hogy van-e még hozzászólás vagy kiegészítenivaló. Szél Bernadett!

DR. SZÉL BERNADETT (LMP): Köszönöm szépen a lehetőséget. Én még egy nemzetközi jó gyakorlatot szeretnék a kormány figyelmébe ajánlani. Most elég erőteljesen megy az uniós pénzek lehívása, és szerintem egy nagyon értelmes célra is fel lehetne ezt használni, kifejezetten a sérülékeny családok védelmében.

Van egy skandináv minta, amely arról szól, hogy családközpontoknak a hálózatát hozzák létre az országban, és ez olyan, mint a Biztos Kezdet Gyermekház, csak egy másik érzékeny csoportnak segít. Megnéztem, ide bármilyen problémával küzdő családok jöhetnek, egyedül maradt szülők, van benne gyermekelhelyezés, családsegítő, egyszülős klub, jogi tanácsadás, családi tanácsadók mentorszolgálat, önkéntes csoportok. Én ajánlom ezt a Family Center néven futó, nem is tudom, hogy mondjam, jó gyakorlatot tanulmányozni esetleg a minisztériumnak, mert szerintem ez egy nagyon komoly segítség lenne az érintetteknek.

A másik pedig: köszönöm a válaszokat, és azért egy dolgot ki szeretnék emelni, hogy azért a gyermekek nappali ellátása, mint különösen bonyolult téma az egyszülős családoknak, ez előkerült az államtitkár asszony beszámolójában is. Viszont itt azért tényleg el kellene gondolkodni azon, merthogy ez tényleg megoldhatatlan probléma az egyszülős családoknak, ezt tereptapasztalatból mondom. Azt mondjuk, hogy minden ötödik család egyszülős család a mostani családok közül, de szerintem úgy kell látni ezt a kérdést, hogy nem csupán az egy szülő és a gyermek érintett, hanem az ő környezetében lévő összes ember. Tehát egy nagyon komoly társadalmi problémáról van szó, és nagyon fontos ezzel a kérdéssel foglalkozni. És ha nincs nagymama, nagypapa, nagynéni vagy bárki más, akkor az egy szülő gyakorlatilag nem tudja megoldani azt, hogy ebben a Magyarországon megszokott rigid munkarendben dolgozzon.

Én arra kérném a kormányzatot, hogy a rugalmas munkavégzéssel ilyen szempontból is próbálják valamilyen módon az ügyet előremozdítani, mert én egyedül ezt látom valós megoldásnak ilyen helyzetben. És nem a részmunkaidőt, mert a részmunkaidő az gyakorlatilag kevesebb pénz, és ezeknek az embereknek inkább több pénzre van szükségük, és kifejezetten az ilyen édesanyáknak - és vannak édesapák is ilyen helyzetben - nagyon sokat jelent az, hogyha a munkának egy részét a gyermek elaltatása után tudja elintézni például.

Úgyhogy látva az emberi sorsokat a jogszabályok mögött, én kérem, hogy ebben próbáljanak többet tenni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szeretne-e reagálni az államtitkárság?

Fűrész Tünde helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma) válaszai

FÜRÉSZ TÜNDE helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Igen. Köszönöm szépen. Abszolút, azt a skandináv modellt természetesen mi is ismerjük, és valóban elárulhatom, talán Védőháló a családokért címmel szeretnénk egy EFOP-pályázatot meghirdetni, ami nagyon sok hasonló célt lefed, mint ami például ebben a skandináv modellben is megfogalmazódik.

A rugalmas munkavégzés kapcsán pedig a munka törvénykönyve lehetőséget ad az atipikus foglalkoztatási formáknak az alkalmazására. A kisgyermekes anyáknak igazából joguk is van arra, hogyha kérik, hogy a normál teljes munkaidőtől eltérő munkarendben dolgozhassanak a gyermekük 3, illetve nagycsaládos anyák esetében a legkisebb gyermekük 5 éves koráig, akkor ezt a munkáltatónak kötelező biztosítani. Az más kérdés, hogy lehetséges, hogy a munkavállalóknak is ebben nagyobb tudatosságának kellene lenni talán, ilyen csúnyán fogalmazva.

Még egy mondat, hogy a napközbeni ellátás kapcsán a most az Országgyűlés előtt lévő törvénymódosításunk tartalmazza azt, hogy a kisgyermekes napközbeni ellátása tekintetében a lehetőség szerinti munkarendhez igazodóan kell hogy nyitva tartsanak a bölcsődék. Tehát én azt gondolom, hogy ez a fajta rugalmasság valóban az ellátó rendszer tekintetében is fontos, és igyekszünk is lépéseket is tenni a jogszabályi kereteken belül efelé. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen, helyettes államtitkár asszonynak. Úgy látom, hogy több kérdés a bizottság, illetve képviselő asszony részéről nincsen. Akkor kérdezem, hogy a jelen lévő civil szervezetek közül van-e hozzászólási szándék. *(Ferenczi Andrea jelentkezik.)* Ferenczi Andreának. Kérem szépen akkor ide, az egyik mikrofonhoz fáradni, és kérdezem az albizottság tagjait, hogy szót adunk-e Ferenczi Andreának, a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség elnökének, aki néhány percben kíván hozzászólni. Szavazzunk! *(Szavazás.)* 5 igennel egyhangúlag támogatja a bizottság.

Még mielőtt elnök asszonynak megadom a szót, szeretném elmondani az albizottság tagjainak, hogy a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség nemrégiben, november 12-én szervezett egy nemzetközi konferenciát, amelynek a témája, illetve az, aminek a jegyében szerveződött a konferencia, az a generációk közötti együttműködés volt.

Külön örömemre szolgált az, hogy évek óta átadja a Szövetség a Legjobb női munkahely díjakat, és ennek a konferenciának a keretében került sor az idei Legjobb női munkahelyek díjátadására is. Ehhez a tevékenységhez is gratulálunk, hogy erre fordítanak kellő energiát és vállalják ezt a fontos szerepet, hogy kutassanak, felkutassanak legjobb női munkahelyeket és ösztönözzék a munkavállalókat a gazdasági szektorban elsősorban, de az állami szektorban is, de főleg a gazdasági szektorban kell talán inkább ösztönözni a munkáltatókat, hogy minél inkább érvényesítsék a nők, az édesanyák szempontjait is a munkavállalásban. Elnök asszonynak megadom a szót.

Ferenczi Andrea, a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség elnökének hozzászólása

FERENCZI ANDREA, a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség elnöke: Elnök Asszony, köszönöm szépen a bemutatást. Államtitkár Asszony! Tisztelt Képviselők és Megjelentek! Köszönöm a lehetőséget, hogy bemutatkozhatok. Idős nőkről van szó, és köszönöm, hogy lehetőséget kapok arra, hogy a szívügyemről beszámoljak.

A Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetséget 2003-ban alapítottuk, mára 90 taggal rendelkezünk, és nagyon nagy eredménynek tekintjük, hogy 2009 óta elnyertük az ENSZ-ben a konzultatív NGO-státuszt, azt hiszem, egyedül rendelkezünk ezzel Magyarországon, ami azt jelenti, hogy az ENSZ-ben is hallatjuk a hangunkat.

Rendszeresen részt vettünk, a múltban gyakrabban volt lehetőségünk erre, több corporate szponzorunk volt, hogy New York-ban, az ENSZ-ben a CSW - ez minden évben márciusban tárgyaló, a nők helyzetével foglalkozó bizottság - kéthetes ülésén megjelenjünk. Ott találkoztam az „older women” kifejezéssel, amely kifejezés nagyon sok magyar és külföldi társamnak nem tetszik, de az ENSZ-ben ez a hivatalos szó az idősödő nőkre, és én nem szégyellem, hogy én ennek a korosztálynak a tagja vagyok (*Dr. Vinnai Győző: Rossz a fordítás!*), és én szeretném ezt a témát felvállalni, külföldön és Magyarországon is.

Ennek az ENSZ konzultatív NGO-státusznak köszönhető, hogy mind az ENSZ-ben, mind New York-ban, mind Genfben volt alkalmam beszélni a mi törekvéseinkről, hiszen a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetségnek az a célja, hogy női karrier korhatár nélkül, tehát mi azt mondjuk a nőknek, hogy mindig van élet, tehát nagyon-nagyon sokáig van élet. Nem támogatjuk azokat a törekvéseket, akik a nyugdíjat egy életcélnak és egy pozitív dolognak tekintik. Természetesen eljön az ideje, de az egész társadalom, a demográfiai problémák és minden miatt nagyon-nagyon fontos, hogy mi az aktivitást hirdessük, és ezt népszerűsítsük. (*Megérkezik az ülésre Ikotity István.*)

Tehát az ENSZ-ben ebben az évben is a CSW keretében alkalmam volt a Fordham Egyetemen előadást tartani, tavaly pedig Genfben ezekről a témákról, és egy Older Women Europe szervezet elnökségi tagjaként lehetőségem van az Age Platform Europe szervezetben, mint foglalkoztatási szakértő részt venni. Miután évek óta nemzetközi szinten jelen vagyok, két dolog adódik ebből.

Lehetőségem van arra, hogy Magyarországot képviseljem, és Magyarországon meg kell hogy mondjam, hogy minden olyan témában, ami így a családbarát vagy az emberbarát vagy a nőbarát témákat illeti, nem állunk rosszul, mert az ország anyagi helyzetéhez képest bizony, itt nagyon jó lehetőségek vannak, amit mi sokszor nem is becsülünk meg. Tehát arányaiban azt hiszem, hogy jó hírekről számolhatok be nemzetközi szinten. Magyarországon pedig az a dolgom, hogy elmondjam, hogy az Age Platform Europe európai uniós szervezetben mennyi minden, hány területen foglalkoznak az idősökkel, amire sajnós, mi még nem nagyon gondolunk, mert nálunk még mindig azért az egyedülállás, a nyugdíj, és az ellátás, ezek a kérdések merülnek fel, nálunk pedig a foglalkoztatás, az aktív időskor, a silver economy és minden ilyen téma is megjelenik, aminek azt mondhatom, hogy szakértője vagyok.

Itt most csak arra szeretném felhívni a figyelmet, hogyha valaki ebben a témában el akar mélyülni, akkor én ebben nagyon szívesen vagyok partner és társ.

Azt szeretném még elmondani, hogy a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség nagyon sok éve foglalkozik az idősödő nőkkel, illetve az élethosszig tartó karrierrel. Mi állandóan vizsgáljuk az idős nők szerepét a társadalomban, sajnós, az idős nő a döntéshozatalban és magában a társadalomban nem mondhatnám, hogy egy nagyon pozitív képként jelenik meg, de ezen változtatni kell. Viszont örvendetes, hogy a családban, a családi vállalkozásokban, a vidéki gazdaságokban és a vidéki, főleg kis önkormányzatokban és az önkéntes munkában, tehát ezek azok a területek, ahol az idősödő nőknek óriási szerepe van. Tekintettel arra, hogy mondom: az a célunk, hogy a munkaerőpiacon tartsuk őket minél tovább, azzal együtt, hogy a Nők 40 egy jó program, de tudjuk, hogy ez egy bizonyos korosztályra vonatkozó átmeneti intézkedés, hosszú távon természetesen nem tartható, minél tovább kell dolgoznunk.

Én csak néhány szót mondanék, hogy mire szeretnék felhívni a figyelmet: a megbecsülés, a motiválás, a bevonás, a tudásuk átadásának a lehetősége, a generációk

összefogása, a média szerepe, az élethosszig tartó tanulásban való részvétel. Munkaerő-piaci tekintetben pedig nagyon fontosnak tartjuk a rugalmasságot, és ez a worklife balance, a munka és család, a magánélet összeegyeztetése, ez minden korosztályra, tehát az 50 feletti nőkre is vonatkozzon, hiszen ők az az úgynevezett szendvicsgeneráció, akik egyidejűleg nagyon jó nagymamák, anyák és a munkaerőpiacon is megvan a helyük, és számukra is nagyon fontosak a rugalmas feltételek. Köszönöm, hogy lehetőséget kaptam a megszólalásra.

ELNÖK: Köszönöm szépen, elnök asszony. Azt szeretném kérni, hogyha bármi olyan téma van, ami az albizottság témájába tartozik, akár szakértői anyag, akár konferencia, akkor hogy ha ezeket eljuttatja számunkra, akkor azt nagyon szívesen vesszük, akár javaslatokra, akár a jövőben egy szélesebb körű konzultációra is lehetőség nyílik. *(Ferenczi Andrea: Köszönöm a lehetőséget.)*

Egy kiegészítés, ezt már csak a jelenlévők kedvéért mondom, hogy persze, aki igénybe veszi a 40+ nyugdíjat a hölgyek közül, ők továbbra is dolgoznak, mert ők utána a családjukban dolgoznak főleg, és mint nagymama segítik a családot. Tehát ők sem lógatják mondjuk a lábukat, de teljesen természetesen egyetértek azzal, amit elnök asszony elmondott.

Sajnos, azt látom, hogy Magyarországon elég kevés olyan civil szervezet van, amely ezzel a korosztállyal foglalkozik, nemzetközi tekintetben meg talán nincs is ilyen nagyságrendű. Úgyhogy arra buzdítom önöket, hogy ezt a tevékenységüket minél hathatósabban tudják kifejteni itt, Magyarországon, hogy valóban az idősödő nők is hasznosnak és aktívnak érezhessék minél tovább magukat. Köszönöm szépen.

Van-e még hozzászólás? *(Nincs jelzés.)* Amennyiben nincs, akkor mindenkinek megköszönöm a részvételét. Az első napirendi pontot ezennel lezárom.

Kérdezem, hogy a második napirendi ponton belül, az egyebek napirendi ponton belül van-e valakinek témája vagy hozzászólása. *(Nincs jelzés.)* Ilyet nem látok, akkor a 2. napirendi pontot is bezárom, és ezzel az egész ülést.

Az ülés berekesztése

Köszönöm szépen helyettes államtitkár asszonynak, főosztályvezető asszonynak, osztályvezető-helyettes asszonynak a részvételt, és mindenkinek, aki megtisztelte figyelmével az albizottság mai ülését. Jó munkát kívánok a Kulturális bizottság 3-kor kezdődő üléséhez is, illetve mindenkinek a saját területén. Köszönöm.

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 2 perc)

Dunai Mónika
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Pavlánszky Éva